

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

Закарпатський угорський інститут імені Ф. Ракоці II

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Науковий журнал

Випуск 3

Берегове 2023

"Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" засновано у листопаді 2021 р. та видається за рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту імені Ф.Ракоці ІІ.

Науковий журнал виходить два рази на рік.

Видання включено до «Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» Категорії «Б», наказом Міністерства освіти і науки України № 768 від 20.06.2023 р.
Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту імені Ф.Ракоці ІІ (протокол №8 від 31.08.2023 р.)

Редакційна колегія:

Головний редактор – *Бачо Роберт*, д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Перший заступник головного редактора – *Пойда-Носик Ніна*, д.е.н., професор, професор кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Заступник головного редактора, відповідальний редактор – *Макарович Вікторія*, к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Заступник головного редактора, відповідальний секретар – *Лоскоріх Габрієлла*, доктор з філософії з обліку і оподаткування, заступник завідувача кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна.

Члени редакційної колегії:

Орлов Ігор – д.е.н., професор, академік Академії економічних наук України, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Внукова Наталія – д.е.н., проф., заслужений економіст України, професор кафедри митної справи та фінансових послуг, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Україна;

Живко Зінаїда – д.е.н, проф, професор кафедри менеджменту, Львівський державний університет внутрішніх справ, Україна; *Коваленко Юлія* – д.е.н, проф, завідувач кафедри фінансових ринків та технологій, Державний податковий університет, Україна; *Бондарук Таїсія* – д.е.н, проф, заслужений економіст України, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Національна академія статистики, обліку та аудиту, Україна; *Завербний Андрій* – д.е.н, професор, професор кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності Національного університету «Львівська політехніка», Україна;

Вдовенко Наталія – д.е.н., професор, завідувач кафедри глобальної економіки, Національний університет біоресурсів і природокористування України, Україна; *Новіченко Людмила* – к.е.н, доц., доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування, Національна академія статистики, обліку та аудиту, Україна;

Феньвеш Вероніка – габілітований доктор наук з галузі економіки, професор, Дебреценський університет, Угорщина; *Махова Рената* – габілітований доктор наук з галузі економіки, доцент, Університет Й. Шельє, Словацька Республіка; *Ілеш Балінт Чобо* – к.е.н, професор, Університет Яноша Наймана, Угорщина;

Дунай Анна – доктор філософії з галузі економіки, професор, Університет Яноша Наймана, Угорщина; *Петі Мартон* – доктор наук з галузі економіки, віце-президент, Національний інститут стратегічних досліджень Угорщини, кафедра соціально-економічної географії та планування міста, Університет Корвінус, Угорщина; *Сас Левенте* – доктор наук з галузі економіки, професор, заступник декана факультету Економіки та бізнес-адміністрування, Клузький університет імені Бабеша-Бойяї, Румунія.

Феньвеш Вероніка – габілітований доктор наук з галузі економіки, професор, Дебреценський університет, Угорщина; *Махова Рената* – габілітований доктор наук з галузі економіки, доцент, Університет Й. Шельє, Словацька Республіка; *Ілеш Балінт Чобо* – к.е.н, професор, Університет Яноша Наймана, Угорщина;

Дунай Анна – доктор філософії з галузі економіки, професор, Університет Яноша Наймана, Угорщина; *Петі Мартон* – доктор наук з галузі економіки, віце-президент, Національний інститут стратегічних досліджень Угорщини, кафедра соціально-економічної географії та планування міста, Університет Корвінус, Угорщина; *Сас Левенте* – доктор наук з галузі економіки, професор, заступник декана факультету Економіки та бізнес-адміністрування, Клузький університет імені Бабеша-Бойяї, Румунія.

Петі Мартон – доктор наук з галузі економіки, віце-президент, Національний інститут стратегічних досліджень Угорщини, кафедра соціально-економічної географії та планування міста, Університет Корвінус, Угорщина; *Сас Левенте* – доктор наук з галузі економіки, професор, заступник декана факультету Економіки та бізнес-адміністрування, Клузький університет імені Бабеша-Бойяї, Румунія.

Сас Левенте – доктор наук з галузі економіки, професор, заступник декана факультету Економіки та бізнес-адміністрування, Клузький університет імені Бабеша-Бойяї, Румунія.

УДК 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : наук. журн. / редкол. : Р. Бачо, Н. Пойда-Носик, В. Макарович; Закарпат. угор. ін-т імені Ф. Ракоці ІІ. Берегове, 2023. Вип. 3 (2023). 401 с. Текст укр., англ., угор.

Науковий журнал „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics.” розрахований на науковців, докторантів, аспірантів, практиків та широкого кола читачів, які цікавляться проблематикою в галузі економічних наук. Статті публікуються на умовах міжнародної ліцензії [Creative Commons Attribution 4.0.](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації

Серія КВ №25089-15029Р від 08.11.2021 р.

Засновник наукового журналу:

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ.

Адреса: 90202 м. Берегове, пл. Кошута, буд.6.

Офіційний сайт наукового журналу:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ, 2023

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Tudományos folyóirat

3. szám

Beregszász 2023

Az "Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" tudományos folyóirat 2021-ben lett alapítva, és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa határozata alapján jelenik meg.

A tudományos folyóirat évente kétszer jelenik meg.

A **Folyóirat** az Ukrán Oktatási és Tudományos Minisztérium 2023. június 20-án kelt 768. számú rendelete alapján „B” kategóriájú folyóiratnak minősül, melyben publikálhatóak az ukrainai fokozatszerzéshez szükséges tudományos eredmények.

Kiadáshoz ajánlotta a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa (2023. augusztus 31-i 8. sz. jegyzőkönyv)

Szerkesztőbizottság:

Főszerkesztő – *Prof. Dr. Bacsó Róbert*, közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Számvitel és Auditálás Tanszék vezetője, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Általános főszerkesztő-helyettes – *Prof. Dr. Pojda-Noszik Nina*, közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Számvitel és Auditálás Tanszék professzora, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Főszerkesztő-helyettes, felelős szerkesztő – *dr. Makarovics Viktória*, gazdaságtudomány kandidátusa, egyetemi docens, Számvitel és Auditálás Tanszék docense, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Főszerkesztő-helyettes, felelős titkár – *dr. Loszkorih Gabriella*, PhD, tanszékvezető helyettes, Számvitel és Auditálás Tanszék, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Szerkesztőbizottság:

Prof. Dr. Orlov Igor – gazdaságtudományok nagydoktora, professzor, az Ukrainai Közgazdaságtudományi Akadémia akadémikusa, II. RFKMF, Ukrajna; *Prof. Dr. Vnukova Natália* – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Ukrajna tiszteletbeli közgazdásza, Vám és Pénzügyi Szolgáltatások Tanszékének professzora, Szemen Kuznyec Harkovi Nemzeti Gazdaságtudományi Egyetem, Ukrajna; *Prof. Dr. Zivko Zinaida* – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Menedzsment Tanszék professzora, Lembergi Állami Belügyi Egyetem, Ukrajna; *Prof. Dr. Kovalenko Julia* – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Pénzügyi Piacok és Technológiák Tanszék professzora, Állami Adóegyetem, Ukrajna; *Prof. Dr. Bondárúk Tajiszija* – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Ukrajna tiszteletbeli közgazdásza, Pénzügyek, Bank és Biztosítás Tanszék vezetője, Nemzeti Statisztikai, Számviteli és Auditálási Akadémia, Ukrajna; *Prof. Dr. Záverbnij András* – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Külgazdasági és Vámtevékenység Tanszék professzora, Lembergi Nemzeti Politechnikai Egyetem, Ukrajna; *Prof. Dr. Vdovenkó Natália* – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Globális Közgazdaság Tanszék vezetője, Ukrajna Nemzeti Bioerőforrás- és Természetgazdálkodási Egyetem, Ukrajna; *dr. Novicsenko Ljudmila* – gazdaságtudomány kandidátusa, egyetemi docens, Számvitel, Auditálás és Adózás Tanszék docense, Nemzeti Statisztikai, Számviteli és Auditálási Akadémia, Ukrajna; *Dr. habil. Fenyves Veronika* - PhD, egyetemi tanár, tanszékvezető, oktatási dékánhelyettes, Gazdaságtudományi Kar, Számviteli és Pénzügyi Intézet, Kontrolling Tanszék, Debreceni Egyetem, Magyarország; *Dr. habil. Ing. Machová Renáta* – PhD, rektorhelyettes, egyetemi docens, Selye János Egyetem, Szlovákia; *Dr. Illés Bálint Csaba* - PhD, egyetemi tanár, Neumann János Egyetem, Magyarország; *Dr. Dunai Anna* - PhD, egyetemi tanár, Neumann János Egyetem, Magyarország; *Dr. Péti Márton* - PhD, Nemzetstratégiai Kutatóintézet Kutatási, elnökhelyettes; egyetemi docens, Gazdaságföldrajz és városfejlesztés tanszék, Budapesti Corvinus Egyetem, Magyarország; *Dr. Szász Levente* - PhD, egyetemi tanár, dékánhelyettes, Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Magyar Intézet, Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Románia.

ETO 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics: tudományos folyóirat / szerk.: R. Bacsó, N. Pojda-Noszik, V. Makarovics. II. RFKMF. Beregszász, 2023. 3. szám (2023). 401 c.

Az „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics.” tudományos folyóiratban a doktoranduszok, posztgraduális hallgatók, kutatók és gyakorlati szakemberek tudományos kutatásait tesszük közzé. A tanulmányok [Creative Commons Attribution 4.0.](#) c. nemzetközi licence alapján jelennek meg

A nyomtatott tömegetájékoztatói eszközök állami nyilvántartásba vételéről szóló igazolás száma

KB 25089-15029P 2021. november 8.

Tudományos folyóirat alapítója:

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Cím: 90202, Beregszász, Kossuth tér 6.

A tudományos folyóirat hivatalos honlapja:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 2023

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

**Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College
of Higher Education**

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Scientific journal

Volume 3

Berehove 2023

„Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” was founded in November, 2021 and is published by the decision of the Scientific Council of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

The scientific journal is published twice a year.

The **journal** is included in Category "B" according to the "**List of scientific professional editions of Ukraine**, in which the results of dissertations for the degree of Doctor of Science and Ph.D. can be published", by order of the Ministry of Education and Science of Ukraine No. 768 dated 20.06.2023.

Recommended for publication by the Academic Council of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (protocol No. 8 dated August 31, 2023)

Editorial board:

Editor-in-Chief – *Bacho Robert*, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Accounting and Auditing, FR II THCHE, Ukraine;

First Deputy Editor-in-Chief – *Poyda-Nosyk Nina*, Doctor of Economics, Professor, Professor at the Department of Accounting and Auditing, FR II THCHE, Ukraine;

Deputy Editor-in-Chief, managing Editor – *Makarovykh Viktoriia*, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Accounting and Auditing, FR II THCHE, Ukraine.

Deputy Editor-in-Chief, responsible secretary – *Gabriella Loskorikh*, Candidate of Economic Sciences, Deputy Head of the Accounting and Auditing Department, FR II THCHE, Ukraine

Editorial Board Members:

Ihor Orlov - Doctor of Economics, Professor, Academician of the Academy of Economic Sciences of Ukraine, FR II THCHE, Ukraine; *Nataliia Vnukova* - Doctor of Economics, Professor, Honored Economist of Ukraine, Professor at the Department of Customs Affairs and Financial Services, Symon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Ukraine; *Zinaida Zhyvko* - Doctor of Economics, Professor, Professor at the Department of Management, Lviv State University of Internal Affairs, Ukraine; *Yuliia Kovalenko* - Doctor of Economics, Professor, Professor at the Department of Financial Markets and Technologies, State Tax University, Ukraine; *Taisiia Bondaruk* - Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Finance, Banking and Insurance, National Academy of Statistics, Accounting and Audit, Ukraine; *Andrij Zaverbnyj* - Doctor of Economics, Professor, Professor at the Department of Foreign Trade and Customs of the Lviv Polytechnic National University, Ukraine; *Natalia Vdovenko* - Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Global Economy, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine; *Liudmyla Novichenko* - Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Accounting, Auditing and Taxation, National Academy of Statistics, Accounting and Audit, Ukraine; *Fenyves Veronika* - Habilitated Doctor of Sciences in Economics, Head of the Department of Controlling, University of Debrecen, Hungary; *Makhova Renata* - Habilitated Doctor of Sciences in Economics, Associate Professor, J. Selye University, J. Selye University, Slovak Republic; *Illés Bálint Csaba* - Candidate of Sciences in Economics, Professor, John von Neumann University, Hungary; *Dunay Anna* - Doctor Philosophy in Economics, Professor, John von Neumann University, Hungary; *Peti Marton* - Doctor Philosophy in Economics, vice-president, Research Institute for National Strategy, Hungary; associate professor, department of geography and planning, corvinus university of budapest, Hungary; *Szász Levente* – Doctor of Management, Professor, Deputy Dean at the Faculty of Economics and Business Administration, Babeş-Bolyai University, Romania.

UDC 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics: scientific journal / editor. : R. Bacho, N. Poyda-Nosyk, V. Makarovykh. FR II THCHE. Berehove, 2023. Vol. 3 (2023) 401 p. Text Ukrainian, English, Hungarian.

Scientific journal "Acta Academiae Beregsasiensis. Economics." intended for scientists, doctoral students, post-graduate students, practitioners and a wide range of readers who are interested in issues in the field of economic sciences. Articles are published under the terms of the [Creative Commons Attribution 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) International License.

*State registration certificate of a printed mass media
Series KV No. 25089-15029P dated November 8, 2021.*

The founder of the scientific journal is

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

Correspondence address: Kossuth sq.6, Berehove, Zakarpattia region, Ukraine, 90202

The official website of the scientific journal:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, 2023

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. НАЦІОНАЛЬНА ТА РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Вдовенко Н., Коваль В., Зось-Кіор М. Регулювання сільського розвитку для імпортозаміщення аграрної продукції з урахуванням децентралізації та впливу міжнародної торгівлі	13
Ганусич В., Солнокі П. Кореляційний аналіз інфляції та безробіття в Україні та країнах Європейського союзу	25
Потокі Г., Лоскоріх Г., Перчі О. Виклики менеджменту мікро- та малих підприємств: статистичний аналіз в Україні та Угорщині	39
Толмейнер Г., Гашпар Ш., Товт М. Оцінка бережливості процесів вирощування молочних корів із розробкою математичної моделі	54
Нікош Б.-Р., Керестуш Г., Панкотай Ф.-М. Аналіз маркетингової діяльності угорських постачальників сфери розміщення та малих підприємств громадського харчування у соціальних мережах на основі Lean-принципів	65
Макларі Е. Економічне порівняння класичних автомобілів з електромобілями	75
Еперьські З. Енергетична економіка Угорщини та Австрії в умовах трансформації глобального середовища	86
Горват А.-Б. Використання хмарних рішень та аналіз їх впливу на угорський малий та середній бізнес	101
Барабашне Карпаті Д., Чакне Філеп Ю. Компетенції студентів та очікування роботодавців щодо компетентностей у підготовці вчителів з економіки	112
Феєш Н. Стан української економіки під час епідемії коронавірусу	122
Мохачі М., Феньеш Г. Кар'єрні та сімейні плани студентів вищої освіти як фактори ризику для управління персоналом їхніх майбутніх роботодавців	140
Боджаар-Урбан Є., Барці Ю. Економічна ефективність інновацій в закладах культури: на прикладі музеїв	158
Череп А., Воронкова В., Андрюкайтене Р. Денисенко М. Соціально-економічна безпека у контексті міжнародного економічного клімату задля забезпечення конкурентоспроможності економіки	172
Череп О., Бехтер Л., Таболкін В. Методи безперервного професійного розвитку персоналу підприємств	180

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА

Бачо Р., Вірліч Ш. Аналіз бізнес-процесів компанії: досвід в Україні та міжнародна практика	188
Пойда-Носик Н., Неймет Е., Калман Б.-Г. Конативний підхід до формування фінансової особистості	201
Кучеркова С., Матвієнко Г. Державна підтримка та регуляторні заходи для розвитку штучного інтелекту в енергетичному секторі України	215
Будої Е. Деніч Е. Фінансова сміливість покоління Z	227
Керешші Л.-І., Максим Дьєрдьне Надь Т. Пенсійна система Угорщини: демографічні виклики та превентивні заходи для їх подолання	242
Огородник В., Варцаба В., Макарович В. Капітальні інвестиції в нерухомість України у сучасних реаліях	258
Піоноро Р., Шебештьєн З. Інтегративний огляд критеріїв ранжування управління портфелем проєктів для розуміння процесу прийняття рішень	271
Олейнікова Л., Лищенко О. Європейський досвід формування механізмів зменшення адміністративного навантаження на платників податків	288

РОЗДІЛ 3. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

Хомин П. Капітал і податкова політика: камо грядеши?	299
Вигівська І., Грицак О., Шебештьєн Е. Організаційно-методичне забезпечення бухгалтерського обліку та аудиту операцій з інвестиційною нерухомістю	308
Фіреді-Філеп Ю., Варконіне Югас М. Облік доходів за національними та міжнародними стандартами в Угорщині	328
Кошіль А., Мельянова Л. Управлінська звітність в інформаційно-технологічному забезпеченні	338
Лоскоріх Г. Особливості професії податкового консультанта в Угорщині	345
Стащенко Ю., Гавриловський О. Міжнародний досвід з питань трансфертного ціноутворення	358
Борзан А., Кардош Б. Оцінка здобувачами викладання облікових дисциплін із застосуванням цифрових технологій	368
Товт Е., Вереш Д. Деякі особливості функціонування та управління церквами в Угорщині: облікові аспекти	382
Вимоги до оформлення публікацій	393

TARTALOM

1.FEJEZET. NEMZETI ÉS REGIONÁLIS GAZDASÁG

Vdovenkó N., Kovály V., Zosz-Kior M. Vidékfejlesztés szabályozása a mezőgazdasági termékek import helyettesítésére, figyelembe véve a decentralizációt és a nemzetközi kereskedelem befolyását	13
Hanuszics V., Szolnoki P. Az infláció és a munkanélküliség közti korreláció elemzés Ukrajnában és az Európai Unió országaiban	25
Pataki G., Loszkorih G., Pércsi O. A mikro- és kisvállalkozások menedzsment kihívásai: statisztikai elemzés Ukrajnában és Magyarországon	39
Thalmeiner G., Gáspár S., Tóth M. A tejelő tehenek nevelési folyamatainak takarékoságának értékelése matematikai modellezés segítségével	54
Nyikos B.-R., Keresztes G., Pankotay F.- M. A magyar szállásadók és vendéglátó kkv-k közösségi média marketing tevékenységének elemzése a LEAN elvek alapján	65
Maklári E. A hagyományos meghajtással működő és az elektromos autók gazdasági összehasonlítása	75
Eperjesi Z. Magyarország és Ausztria energiagazdasága az átalakulóban lévő globális környezetben	86
Horváth Á-B. A magyarországi KKV-k által alkalmazott felhő-alapú megoldások és annak hatásainak elemzése	101
Barabásné Kárpáti D., Csákné Filep Ju. Hallgatói kompetenciák és munkáltatói kompetenciaelvárások a közgazdásztanár-képzésben	112
Fejes N. Az Ukrán gazdaság helyzete a koronavírus-járvány idején	122
Mohácsi M., Fényes H. Felsőoktatási hallgatók karrier- és családtervei, mint kockázati tényezők jövőbeli munkaadók HR-menedzsmentje számára	140
Bodzsár-Urbán É., Bárczi Ju. A kulturális intézmények innovációinak gazdasági eredményessége: a múzeumok példáján	158
Cserep A., Voronkova V., Andrukájtene R, Deniszenkó M. Társadalmi-gazdasági biztonság a nemzetközi gazdasági környezet összefüggéseiben a gazdaság versenyképességének biztosításához	172
Cserep O., Behter L., Tabolkin V. A vállalati személyzet folyamatos szakmai fejlődésének módszerei	180

2. FEJEZET. PÉNZÜGY ÉS BANK

Bacsó R., Virlics S. A vállalat üzleti folyamatainak elemzése: Ukrajnai tapasztalat és nemzetközi gyakorlat	188
Poyda-Nosyk N., Németh E., Kálmán B.-G. A pénzügyi személyiség célzott vizsgálata három korcsoportban	201
Kucserková Sz., Mátvienko G. Állami támogatás és szabályozási intézkedések a mesterséges intelligencia fejlesztésére az ukrán energiaszektorban	215
Budai E. Denics E. A Z generáció pénzügyi bátorsága	227
Kőrössy L.-I., Makszim Györgyné Nagy T. Magyarország nyugdíjrendszere, demográfiai trendekből adódó kihívásai és az azokkal szembeni intézkedések	242
Ohorodnik V., Varcaba V., Makarovics V. Tőkebefektetések a jelenkori ukrajnai ingatlanpiacon	258
Pionório P., Sebestyén Z. A projektportfólió-kezelés rangsorolási kritériumainak integrált áttekintése a döntéshozatali folyamat megértéséhez	271
Olejnikova L., Liscenkó O. Európai tapasztalatok az adófizetők adminisztratív költségeit csökkentő mechanizmusok kialakításában	288

3. FEJEZET. SZÁMVITEL ÉS ADÓÜGY

Homin P. Tőke- és adópolitika: merre jár?	299
Vigivszka I., Hricák O., Sebestény E. Befektetési ingatlannal lebonyolított ügyletek könyvelésének, könyvvizsgálatának szervezési és módszertani támogatása	308
Füredi-Fülöp Ju., Várkonyiné Juhász M. Bevétel elszámolás a magyar nemzeti és a nemzetközi számviteli szabályozásban	328
Kosily A., Melyánkova L. Vezetői jelentéskészítés az információs technológiai támogatás rendszerében	338
Loszkorih G. Az adótanácsadói szakma sajátosságai Magyarországon	345
Sztasenkó J., Havrolovszkij O. Nemzetközi transzferárazási tapasztalat	358
Borzán A., Kardos B. A digitális módszerekkel támogatott számvitel tanítás hallgatói minősítése	368
Tóth E., Vörös Gy. Az egyházi működés és gazdálkodás néhány sajátossága Magyarországon: számviteli aspektusok	382
Publikációs követelmények	393

CONTENT

CHAPTER 1. NATIONAL AND REGIONAL ECONOMY

Vdovenko N., Koval V., Zos-Kior M. Regulation of agricultural development for import substitution of agricultural products taking into account decentralization and impact of international trade	13
Hanusych V., Solnoki P. Correlational analysis of inflation and unemployment in Ukraine and the countries of the European Union	25
Pataki G., Loskorikh G., Perchy O. Managerial challenges for micro and small enterprises: statistical analysis in Ukraine and Hungary	39
Thalmeiner G., Gáspár S., Tóth M. Lean performance evaluation of dairy cow farming processes with mathematical model development	54
Nyikos B.-R., Keresztes G., Pankotay F.-M. Analysis of social media marketing activities of Hungarian accommodation providers and catering SME's from the aspect of lean principles	65
Maklári E. Economic comparison between conventionally powered and electric cars	75
Eperjesi Z. The energy economy of Hungary and Austria in the conditions of the transformation of the global environment	86
Horváth Á-B. Cloud-based solutions used by hungarian SMEs and analysis of its effects	101
Barabásné Kárpáti D., Csákné Filep Ju. Competences of students and expectations of employers regarding competencies in the training of teachers in economics.	112
Fejes N. The situation of the Ukrainian economy during the coronavirus pandemic	122
Mohácsi M., Fényes H. Career and Family Plans of Higher Education Students as Risk Factors for their future employers' HR Management	140
Bodzsár-Urbán É., Bárczi Ju. Economic efficiency of innovations in cultural institutions: the case of museums	158
Cherep A., Voronkova V., Andriukaitene R., Denysenko M. Socio-economic security in the context of the international economic climate to ensure the competitiveness of the economy	172
Cherep O., Bexhter L., Tabolkin V. Methods of continuous professional development of enterprise personnel	180

CHAPTER 2. FINANCE AND BANKING

Bacho R., Virlich S. Analysis of company's business processes: experience in Ukraine and international practices	188
Poyda-Nosyk N., Németh E., Kálmán B.-G. A conative approach to financial personality	201
Kucherkova S., Matvienko G. State support and regulatory measures for the development of artificial intelligence in the energy sector of Ukraine	215
Budai E., Denich E. The financial bravery of generation Z	227
Kőrössy L.-I., Makszim Györgyné Nagy T. Hungary's pension system: demographical challenges and preventive measures	242
Ohorodnyk V., Vartsaba V., Makarovych V. Real Estate Capital Investments in Ukraine in the Modern Realities	258
Pionório P., Sebestyén Z. An integrative review of project portfolio management ranking criteria - understanding better the decision-making process	271
Oleynikova L., Lyshchenko E. European experience of reducing the administrative burden on taxpayers	288

CHAPTER 3. ACCOUNTING AND TAXATION

Khomyn P. Capital and tax policy: Quo Vadis?	299
Vyhivska I., Hrytsak O., Shebeshten E. Organizational and methodological support for accounting and auditing of the investment real estate transactions	308
Füredi-Fülöp Ju., Várkonyiné Juhász M. Accounting of revenue in Hungarian national and international accounting regulations	328
Koshil A., Meliankova L. Managerial reporting in information technology support	338
Loskorikh G. Features of the tax consultant profession in Hungary	345
Stashenko Yu., Gavrylovskiy O. International experience in transfer pricing	358
Borzán A., Kardos B. Students' opinion of digital accounting teaching	368
Tóth E., Vörös Gy. Some features of church operation and management in Hungary: accounting aspects.	382
General requirements for manuscripts	393

DOI <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2023-3-382-392>
ETO 27(439):330

Edina TÓTH

egyetemi hallgató, nappali tagozat,
Gazdálkodás és menedzsment, BSc
Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Gödöllő, Magyarország

Gyula VÖRÖS

egyetemi docens, PhD
Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Gödöllő, Magyarország

AZ EGYHÁZI MŰKÖDÉS ÉS GAZDÁLKODÁS NÉHÁNY SAJÁTOS SÁGA MAGYARORSZÁGON

Анотація: Церкви, відповідно до виду їх діяльності, відносяться до громадських організацій, оскільки це соціальні організації, інституціоналізовані через самоорганізацію, які діють у некомерційний спосіб, незалежно від уряду та служать інтересам загального блага на добровільній основі. Свою діяльність вони здійснюють неприбутково, оскільки отриманий прибуток не розподіляється, а реінвестується на цілі, визначені в установчому документі.

Основні принципи ведення бухгалтерського обліку та звітності містяться в Законі С про бухгалтерський облік від 2000 року. Згідно з пунктом 3 абзацу 1 розділу 3 Закону про бухгалтерський облік, до «інших організацій» також включають церкви. Особливістю церков є те, що в їхньому управлінні є сегмент, де не здійснюється зовнішній контроль; такими є доходи на релігійні цілі, а у випадку підприємств усі доходи та витрати мають бути перевірені зовнішніми організаціями. Початковий капітал — це «майно, надане церковній юридичній особі, та передане їй у власність на момент заснування засновником під такою назвою» (Уряд Угорщини, 2013), тобто елемент капіталу, який власне замінює зареєстрований капітал. Таким чином, зареєстрований, але неоплачений капітал взагалі не існує у діяльності церкви. Зміна капіталу є елементом, який замінює капітал і резерв прибутку, визначений нормами Закону про бухгалтерський облік. Резерв оцінки означає лише резерв оцінки для коригування вартості, оскільки церква, яка функціонує, не може застосовувати правила оцінки, засновані на справедливій вартості. Церква у формі юридичної особи не повинна складати і подавати примітки до звітності та звіт про управління. Церкви питання щодо форм звітності та їх оприлюднення відображають у своїй обліковій політиці, на відміну від цього, суб'єкти господарювання зобов'язані оприлюднювати власні фінансові результати, зокрема державні органи можуть здійснювати контроль за їх діяльністю.

Ключові слова: економіка церкви, неприбутковий режим, реінвестування

Absztrakt: Az egyházakat működésük alapján a civil szervezetek közé soroljuk, hiszen olyan önszervezésből intézményesült társadalmi szervezetek, amelyek nonprofit módon és kormányzattól függetlenül működnek és a közjó érdekét szolgálják önkéntes módon. Nonprofit módon gazdálkodnak, hiszen a működésük során keletkező eredményt nem osztják szét, hanem reinvestálják az alapító okiratban meghatározott célokra. A könyvvizetés és beszámolókészítés alapelveit -a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény tartalmazza. A Számviteli törvény 3. § (1) bekezdésének 3. pontja szerint ezek az „egyéb szervezetek” kategóriába tartoznak az egyházak is. Egyházak specialitása, hogy van olyan szegmens a gazdálkodásukban, ahol a külső kontroll nem valósul meg; ilyenek a hitéleti célú bevételek. A vállalkozások esetében az összes bevétel és ráfordítás ellenőrizhető kell legyen külső szervezetek által is. Az indulótőke „az alapításkor az alapító ilyen címen az egyházi jogi személy rendelkezésére bocsátott és tulajdonába adott vagyon” (Magyarország Kormánya, 2013.) azaz a

jegyzett tőkét helyettesítő tőkeelem. A jegyzett, de be nem fizetett tőke így a bevett egyházak körében nem létezik. A tőkeváltozás a Számviteli törvényben meghatározott tőke- és eredménytartalékot helyettesítő elem. Az értékelési tartalék csakis az értékhelyesbítés értékelési tartalékát jelenti, mert a valós értékelésen történő értékelés szabályait bevett egyház nem alkalmazhatja. Az egyházi jogi személynek kiegészítő mellékletet, üzleti jelentést nem kell készítenie, beszámolóját letétbe sem kell helyezni. Az egyházak számviteli politikájukban dönthetnek a nyilvánosságra hozásról és annak formájáról, ezzel ellentétben a gazdasági társaságoknak kötelező nyilvánosságra hozni eredményeiket, továbbá állami szerv is kontrollálhatja a gazdálkodásukat.

Kulcsszavak: egyházak gazdálkodása, nonprofit mód, reinvesztálás

Abstract: Churches are classified as NGOs (non-governmental organization) based on their operation, as they are self-organized social organizations that operate in a non-profit and independent manner independently of government and serve the public good in a voluntary manner. They manage in a non-profit way, since the results of their operation are not distributed, but reinstated for the purposes specified in the charter. The principles of bookkeeping and reporting are set out in Act C of 2000 on Accounting ('the Accounting Act'). According to Section 3 (1) of the Accounting Act, these churches also fall into the category of "other organizations". The speciality of churches is that there is a segment in their management where external control is not implemented; such are religious incomes. In the case of enterprises, all revenue and expenditure must also be controlled by external entities. The authorized share capital is "the property made available to the ecclesiastical legal person at the time of its foundation and given to him by the ecclesiastical legal entity" (Government of Hungary, 2013). The subscribed but unpaid capital thus does not exist among the established churches. The change in capital is an element replacing the capital and profit and loss reserves specified in the Accounting Act. The valuation reserve is only the value adjustment reserve because the rules for real-world valuation cannot be applied by the established Church. The ecclesiastical legal entity does not have to prepare an additional annex, business report, nor does it have to deposit its accounts. Churches can decide on disclosure and its form in their accounting policies, instead, whereas companies are obliged to disclose their results, in particular a public body can also control over their management.

Keywords: churches economics, NPO, reinvest

A kutatási probléma megfogalmazása. Az elsődleges feltételezésünk az, hogy két különböző céllal létrejövő szervezetek gazdálkodásukban eltérnek. A nonprofit szervezeteknek gazdálkodásának elsődleges célja a közjavakhoz való hozzájárulás, míg a társas vállalkozások gazdálkodásának elsődleges célja a nyereség realizálása.

A legfrissebb kutatások és publikációk elemzése. Szekunder források - jogszabályok és szakirodalmi források - alapján dolgoztuk ki az egyházakra vonatkozó számviteli és adózási eltéréseket. Először azonban az egyházi jogi személy törvényi definíciójából indultunk ki: az Országgyűlés által is elismert bevett egyház, bejegyzett egyház és a nyilvántartásba vett egyházak belső jogi személye. Fontos megjegyezni, hogy az egyház belső szabálya alapján működik, és az adott egyház alapelvei szerint és annak képviselőjében jár el [7].

A kutatás célja, kutatási kérdések. Kutatásunk célja, hogy feltárjuk az egyházak és a gazdasági társaságok gazdasági, működésbeli eltéréseit, illetve bemutassuk, hogy a rájuk vonatkozó eltérő adózási szabályok ellenére e két szegmens milyen módon járul hozzá a közjavakhoz és közszolgáltatásokhoz. Az alapvető cél az egyházi gazdálkodás specifikusságainak bemutatása és összehasonlítása a profitorientált

szférával, hiszen a gazdasági életben mindkét fél részt vesz, azonban érdekeik nagyon eltérőek, mégis mindkét szegmens közvetlenül, vagy közvetetten ugyan, de hozzájárul a társadalmi közjavakhoz és közszolgáltatásokhoz.

Az aktuális törvényi szabályok és források alapján értelmeztük az egyházi rendszer működését, ezt követően pedig a számviteli törvény szempontjából az egyházak beszámolóképzési és egyéb kötelezettségeit. Mivel a számvitel szorosan kapcsolódik az adózási rendszerhez, ezért a számviteli sajátosságok mellett külön vizsgáltuk az egyházakra vonatkozó adózási sajátosságokat. Ezeket állítottuk párhuzamba a társas vállalkozások működési, gazdálkodási szerkezetével, valamint számviteli és adózási szabályozásával.

Az egyházak az életünk minden területén jelen vannak, hiszen a Lelkiismereti és vallásszabadság mindenkit megillető alapvető emberi szabadságjog és ennek az alapjognak a gyakorlását biztosítják, valamint szociális segítséget nyújtanak és segítik a magyarországi hívők hagyományainak megőrzését, és kulturális és vallási értékeket közvetítenek, mindezeket nonprofit módon.

Véleményünk szerint az egyházak a gazdálkodásuk alapján a civil szervezetek közé sorolandók, mert olyan önszervezésből intézményesült társadalmi szervezetek, amelyek nonprofit módon és kormányzattól függetlenül működnek és a közjó érdekét szolgálják önkéntes módon. Ezt definiálja a 2011. évi CLXXV. törvény az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról, amely 2012. január elsején lépett hatályba [7].

A kutatási eredmények bemutatása.

Számviteli szabályozás

A számviteli alapelveket és kötelezettségeket, mint például a könyvvezetés és beszámolóképzés a 2000. évi C. törvény, azaz a Számviteli törvény tartalmazza.

Azonban az egyházakra vonatkozóan a 296/2013. (VII. 29.) Kormányrendelet a mérvadó, hiszen az egyházi jogi személyek beszámolóképzési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól a számviteli törvény rendelkezésein felül készült, amiben pontosan meghatározásra kerültek az egyházi gazdálkodás alappillérei. Később a 484/2015. kormányrendelet módosítja és bővíti ki ezeket a rendelkezéseket.

Amelyik egyházi jogi személy nem végez vállalkozási tevékenységet abban az esetben figyelembe kell vennie a számviteli törvény könyvvezetésre, bizonylatolásra vonatkozó előírásait. Az egyszeres könyvvitelt vezetők (társas vállalkozások nem alkalmazhatják, viszont egyéb szervezetek igen) az év bármely naptári év első napján átléphetnek kettős könyvvitelre. A pénzeszközökről és a pénzeszközök összetételéről vezetett olyan nyilvántartás, amely a pénzeszközökben beállt változásokat a valóságnak megfelelően, folyamatosan, áttekinthetően, felidézhetően, zárt rendszerben mutatja [10].

Az egyszeres könyvvitel mindig pénzforgalmi szemléletű és ez esetben nem használunk főkönyvi számlát. Továbbá kötelesek készíteni egyszerűsített beszámolót, mely egyszerűsített mérlegből és eredménylevezetésből áll. Abban az esetben, ha két egymást követő évben nem felel meg a rendeletben meghatározott feltételeknek, a második évi beszámoló elkészítését követő év első napjától köteles áttérni a kettős könyvvitelre és az egyszerűsített éves beszámoló készítésére. Az egyszerűsített éves

beszámoló tartalma pedig a mérlegből, eredmény kimutatásból és kiegészítő mellékletből áll, viszont az utóbbit az egyházi jogi személynek nem kell készíteniük, ahogyan üzleti jelentést sem.

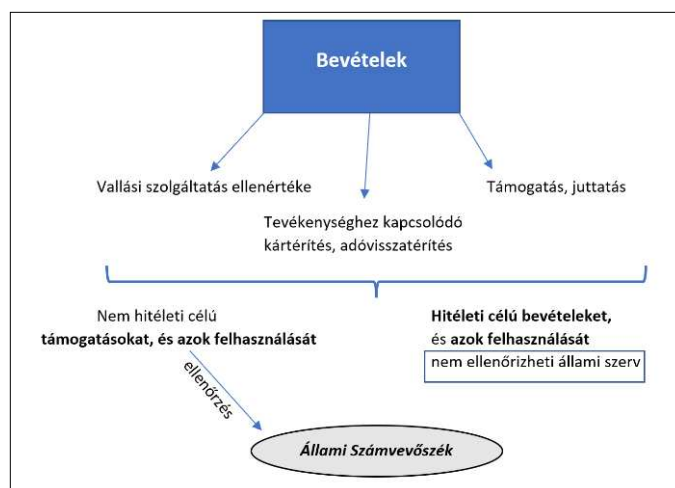
A kettős könyvvitel egy olyan nyilvántartás, amely a vállalkozó vagyont és a vagyónak összetételét alakító gazdasági műveleteket mutatja be és a vagyóban fellelhető változásokat a főkönyvi számlákon keresztül a valóságnak megfelelően, lineárisan, és áttekinthetően tükrözi egy zárt rendszerben [12].

Ha az utóbbit vezető egyházi jogi személy, egyszerűsített könyvvitel vezetésére alkalmas két egymást követő évben, akkor az azt követő év második beszámolójának elkészítését követő évben áttérhet egyszeres könyvvitelre. Azonban abban az esetben, ha a kettős könyvvitelt szuverén döntése alapján választotta, akkor az egyszeres könyvvitelre csak az áttérést követő második évben teheti.

Bevételek elkülönítése

4.§, „A könyvvezetés során elkülönítetten kell kimutatni az alaptevékenységgel és a vállalkozási tevékenységgel kapcsolatos bevételeket és költségeket, ráfordításokat, továbbá - ha a közcélú adományról a személyi jövedelemadóról szóló törvény, illetve az adományról a társasági adóról és osztalékadóról szóló törvény rendelkezései szerinti kedvezmény igénybevételére jogosító igazolást állít ki - a kapott adományt (közcélú adományt) és annak felhasználását” [8].

Ahogy a kormányrendelet is meghatározza, eredetük szerint kell szeparálni a bevételeket és a ráfordításokat, hiszen fontos, hogy melyek származnak hitéleti célú alaptevékenységből, és melyek vállalkozási tevékenységből (1. ábra). Az egyházak esetében háromféle bevételt különböztetünk meg, mint például a nem hitéleti célú támogatás és azok felhasználása, valamint a hitéleti célú bevételek és azok felhasználása.

4. ábra: Egyházak bevételeinek csoportosítása
Forrás: saját szerkesztés

A legfontosabb különbség a profitorientált vállalkozásokkal szemben, hogy a hitéleti célú bevételekről nem kell beszámolót benyújtani, sem közzétenni és állami szerv nem ellenőrzi.

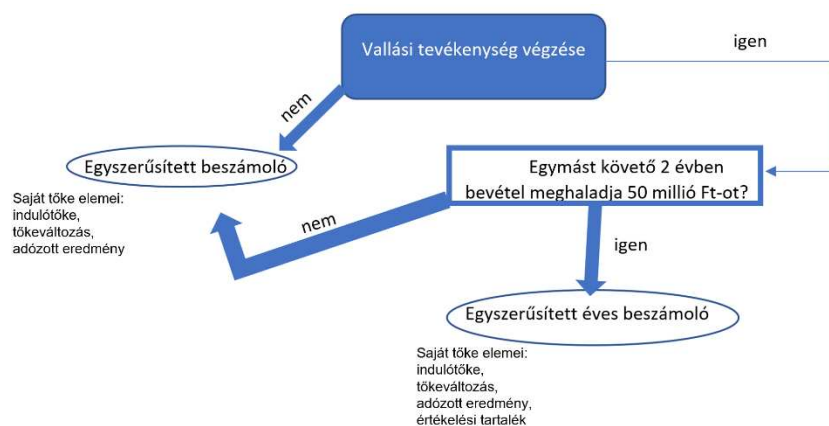
Az egyházak előnyben részesülnek számos esetben, mint például különböző állami támogatások vagy a Személyi jövedelemadó (SZJA) 1%-a. A fentieket az egyházi jogi személyek a kormányrendelet 7.§ szerint bevételként számolják el. Abban az esetben viszont tovább utalási céllal kapott támogatásról beszélünk, ha támogatásként, adományként vagy egyéb más jogcímen kapja a hozzájárulást, akkor azt a feladatot ellátó szervezet felé tovább utalja. Általában a kettős könyvvitelt vezetőik esetén egyéb bevételként, ám egyszeres könyvvitelben pedig pénzügyileg rendezett bevételként tartjuk nyilván.

Tovább utalási céllal kapott bevételek tovább utalását a könyvvezetés módjától függően egyéb ráfordításként kell könyvelni. 7§(3) „E támogatások tovább utalása, átadása nem minősül az Szt. szerinti költségek ellentételezésére, illetve fejlesztési célra adott támogatásnak, továbbá véglegesen átadott pénzeszköznek.” Ebből adódóan ezeket a hozzájárulásokat elkülönítetten kell nyilvántartani, és az adott üzleti évben fel nem használt ilyen jellegű pénzeszközöket a kettős könyvvitel esetében időbelileg el kell határolni, valamint az egyszeres könyvvitelt vezetőik esetében pedig kötelezettségként kell kimutatni.

Beszámolókészítés szabályozása

A szabály szerint az egyházak esetében, ha az alaptevékenységből és a vállalkozási tevékenységből származó jövedelmek összessége két egymást követő évben nem haladja meg az 50 millió forintot, akkor egyszeres könyvvitelt folytathatnak és egyszerűsített beszámolót kell készíteniük. Azonban, ha az egyházi jogi személy nem folytat vállalkozói tevékenységet, egyszerűsített éves beszámoló és az éves beszámoló formáját és tartalmát belső szabályban kell meghatározni [8].

Az indulótőke, ami a Számviteli törvényben jegyzett tőkével azonosítható, ez az alapítók által az egyház részére bocsátott vagyon. Továbbá tőkeváltozás, ami szintén a Számviteli törvényben megfelelő tőke vagy eredménytartalék tételeinek együttes összege (2. ábra).

5. ábra: Beszámolókészítés módja és elemei
Forrás: saját szerkesztés

Az eredménykimutatásban a vállalkozási tevékenység adózott eredménye az alábbi értékek összegéből - csökkentve az adófizetési kötelezettséggel - számolható ki:

- naptári évben elszámolt értékesítés nettó árbevétele, egyéb bevételek, pénzügyi műveletek bevételei, eszközök között állományba vett saját teljesítmények értéke;

- naptári évben elszámolt anyagjellegű és személyijellegű ráfordítások, értékcsökkenési leírás, egyéb ráfordítások, pénzügyi műveletek ráfordításai

Az egyszeres könyvvitelt használó egyházak esetében az eredménylevezetésben a vállalkozói tevékenységből származó adózott eredmény megegyezik a naptári év adóköteles pénzügyi eredményének és a nem pénzben realizált eredmény összegével levonva az adófizetési kötelezettséget.

Ebből az következik, hogy az eredménykimutatásban és az eredménylevezetésben egymástól kettéválasztva kell kimutatni az alaptevékenységből és a vállalkozási tevékenységből szerzett adózott eredményt, valamint az előző évi és a tárgyévi adatokat, ha van akkor a jelentős összegű hibákat. Fontos, hogy az alaptevékenység célja érdekében felhasznált vállalkozási tevékenység jövedeleméről nyilvántartást kell vezetni.

Továbbá mentesülést élvez a beszámolóképzési kötelezettség alól az az egyházi jogi személy, akinek a vállalkozásból származó jövedelme éves szinten a tárgyévet megelőző két üzleti év átlagában vagy ennek hiányában 10 millió forintot nem haladta meg. Valamint a vállalkozási tevékenységből számított éves jövedelme a tárgyévet megelőző két évben átlagosan meghaladta a 300 millió forintot, akkor kötelező a könyvvizsgáló bevonása. Az alábbi követelményeket 2014. naptári évtől kezdődően kell alkalmazni [8].

Adózási sajátosságok

Az általános forgalmi adót a 2007. évi CXXVII. törvény definiálja. Az egyházakra is kiter a törvény 85§. 4 (c) pontjában, miszerint adómentességet élveznek a tevékenységének közérdekű jellegére hivatkozva. „Az egyházi jogi személy a létesítő okiratában, vagy a nyilvántartásba vett egyház, a bejegyzett egyház és a bevett egyház a belső szabályában megjelölt tevékenysége tekintetében” [6].

Az adományok esetében az adományozó személyének rendelkeznie kell egy egyházi jogi személy által kiállított igazolással, amelynek tartalmaznia kell az adományozó adatait (pl.: név, székhely vagy állandó lakóhely, adószám vagy adóazonosító jel) és a támogatás célját.

A személyi jövedelemadót a 1995. évi CXVII. törvény írja le. A 3§ 23j) pontja értelmében nyugdíj esetében, az egyházi jogi személy belső szabályában létrehozott és általa működtetett nyugdíjalapból köteles nyugellátást folyósítani az idős vagy rokkant tagok, illetve az özvegyek számára vagy nyugdíjkiegészítést biztosítani [4].

Lényeges még a törvény 70§ 4) pontja, hiszen az egyházi jogi személy mentesül az adóévben a minimálbér 25%-nak megfelelő egyedi értéket meg nem haladó üzleti ajándékok juttatása alapján a meghatározott jövedelem azon része, amely az adott adóév beszámolójában kimutatott összes ráfordítás 10%-át, de legfeljebb az elszámolt éves összes bevétele 10%-át nem haladja meg.

Adómentes bevételek tehát:

- az egyházak által nyújtott szociális segélyek,
- egyházi jogi személy által végzett tevékenység vagyoni ellenértéke melyet a magánszemély közvetlenül vagy közvetve nyújt,

- perselypénz, egyházfenntartói járulék, adomány (kivétel közcélú adomány),
- egyházi szertartás vagy egyházi szolgálat ellenértéke,
- a tanulói vagy hallgatói jogviszony, szakkollégiumi tagság által kapott a pénzbeli támogatás ellenértéke.

Az egyháztól kapott támogatás vagy adomány, abban az esetben, ha egy naptári évben a juttatott összege havi átlagban nem éri el a nyugdíj legkisebb összegének másfélszeresét, akkor adómentesnek minősül.

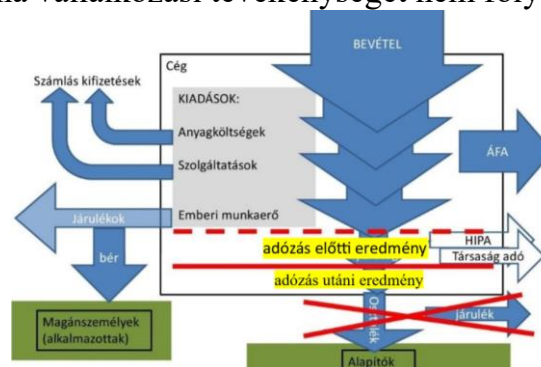
A nem pénzbeli támogatások közül adómentességet élvez az egyházi jogi személy által finanszírozott oktatási, egészségügyi és szociális ellátás üdültetését (pl.: a gyermek, a tanuló, a beteg, illetve a szociális ellátásra jogosult részére ingyenesen vagy kedvezményesen természetben biztosított étkeztetést), ha ez nem minősül egészségügyi vagy szociális ellátásnak. Az egyház belső szabályában rögzített egyházi üdülők tartási kötelezettsége vonatkozik az egyházi személynek részére ingyenes üdülésére is, valamint az egyházi jogi személyiséggel rendelkező szerzetesrend közösségében élő tagoknak az egyéni szükségleteinek fedezetére kapott pénzbeli vagy nem pénzbeli juttatás is adómentes.

Továbbá adómentes a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával szervezett rendezvényekhez és programhoz kapcsolódó utazás, szállás, étkezés értékének a támogatás összegét meg nem haladó része.

A lakosság, a közösség széles körét érintő (nyilvános) kulturális, hagyományőrző, szabadidős és más hasonló közösségi rendezvényen helyben nyújtott szolgáltatások (pl.: étel, ital, azonos értékű ajándék) továbbá az ilyen rendezvényeken ingyenesen közreműködők részére biztosított étkezési szolgáltatások sem adókötelesek.

A társasági adót a vállalkozások üzleti tevékenységből származó jövedelem után kivetett adó, melyet az 1996. évi LXXXI. törvény szabályoz. Az alábbi adó befizetésére köteles a külföldi adóalanys is [2].

Az egyházi jogi személy társasági adó bevallás helyett az adóévet követő év május 31-ig nyilatkozatot szükséges tennie a törvényben meghatározott módon, ha esetleg bevételt nem ér el, vagy tevékenységéhez kapcsolódóan költséget és ráfordítást nem számol el, továbbá az, ha vállalkozási tevékenységet nem folytat.

6. ábra: Nonprofit szféra gazdasági működése

Forrás: saját szerkesztés

Az egyházak esetében az adó alapja a vállalkozási tevékenységnek adózás előtti eredményéből, továbbá az azt növelő és csökkentő tényezők összegéből számolhatjuk ki. A fenti (3.) ábra szemlélteti, hogy miként működnek a civil szervezetek a gazdasági életben.

Az alábbi törvény szerint az egyházi jogi személy az adóalapot a közhasznú szervezetre vonatkozó szabályokat figyelembevéve állapíthatja meg. 9.§ (9) „Az egyházi jogi személy vállalkozási tevékenysége adózás előtti eredményét a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló törvény és az egyházak hitéleti és közcélú tevékenységének anyagi feltételeiről szóló törvény rendelkezéseinek figyelembevételével, az adóalapot az (1)-(7) bekezdéseknek a közhasznú szervezetre vonatkozó rendelkezései megfelelő alkalmazásával állapítja meg” [5].

Csökkenti az adózás előtti eredményt a vállalkozási tevékenység adózás előtti nyereségének a 20%-ával.

Az alábbi tényezők abban az esetben csökkentik az adóalapot, ha az adott évben a bevételeket meghaladják a költségek fedezésére felhasználásra kerül lekötött összeg:

- kulturális, nevelési, oktatási, felsőoktatási, szociális és egészségügyi, gyermek- és ifjúságvédelmi, sport, tudományos és műemlékvédelmi tevékenység, továbbá a hitéleti célú ingatlanfenntartás.

Az egyesületnek minősülő egyháznak nem kell adót fizetnie, abban az esetben, ha a vállalkozói tevékenységből származó jövedelme nem haladja meg a tízmillió forintot, de legfeljebb a bevétel 10%-kát.

A helyi adó az önkormányzat által az illetékes területen beszedett adó, melyet a 1990. évi C. törvény (Htv.) írja le.

A törvény 3.§ 5) pontja szerint ez az adó nem terjed ki az egyházi jogi személyre, de tulajdonában lévő építményben, telken vendégéjszakát eltöltő magánszemély idegenforgalmi adófizetésre kötelezett, viszont, ha egyházi jogi személy akkor adómentességet élvez [3].

Az egyesületnek minősülő egyház esetében adómentességet élvez, ha írásban nyilatkozik az alábbi feltételeknek adott adóévben való megfeleléséről:

- helyi iparüzési adó esetében, hogy a megelőző adóévben folytatott vállalkozási tevékenységből származó nyeresége után sem belföldön, sem külföldön nincs adófizetési kötelezettsége

- építmény- és telekadó esetében, hogy az épületet, telket kizárólag az alapszabályban meghatározott alaptevékenység céljából használja

Az egyházi jogi személy illeték mentességet élvez, ami azt jelenti, hogy mentes az állam által speciálisan beszedett azon bevétel alól, amik közkiadások fedezésére szolgálnak. Az illeték szabályozását a 1990. évi XCIII. törvény írja le.

Továbbá a magyar hatósági rendszámtáblával ellátott gépjárműadó fizetésének kötelezettsége alól is mentesül a 1991. évi LXXXII. törvény 5.§ d) pontja alapján az egyházi jogi személy. Valamint a 17/D. § alapján az a gépkocsi is adómentességet élvez, amelyet az egyház elsődlegesen vallási vagy azzal közvetlenül összefüggő más tevékenysége ellátásához üzemeltet. Mentesül a segélyszállítmányt küldő vagy szervező egyházi jogi személy az adófizetés alól.

Az egyház esetében a társasági adóalapja a tárgyévben vállalkozási tevékenység során elért adózás elért eredmény a közhasznú szervezetekre vonatkozó általános szabályok szerint van korrigálva. Az adóalap csökkenthető a vállalkozási tevékenység során elért profit azon részével, melyet nem vállalkozási tevékenység fedezetére fordítottak vagy e célból lekötött tartalékba helyeztek. A nonprofit szervezetekhez képest az egyházi jogi személy nem minősül adóalanynak a helyi adók tekintetében, de a tulajdonában lévő építményben, telken vendégéjszakát eltöltő magánszemély idegenforgalmi adófizetésre kötelezett, kivéve az egyházi jogi személy hitéleti tevékenységéhez kapcsolódó részvétel céljából ott tartózkodó egyházi személy (Htv. 3. § (5) bekezdés; 31. § e) pont).

Következtetések és további kutatási irányok. A profitorientált gazdasági társaságok üzletszerű gazdasági tevékenységet végeznek haszonszerzés céljából és a megszerzett profitot szétosztják a tulajdonosok között. Ezzel szemben az egyházak, mint nonprofit szervezetek is végezhetnek üzleti tevékenységet, azonban nem elsődleges jelleggel, hanem céljaik elérésének érdekében és az ebből megszerzett profitot visszaforgatják további nonprofit célok eléréséhez.

A gazdasági társaságokat a 2006. évi IV. törvény szabályozza, fontos, hogy a székhelyük Magyarországon területén helyezkedjen el [9].

A törvényben meghatározza:

- a gazdasági társaságok alapításának módját, kötelezettségeit, felelősségét
- szervezetét és működését,
- tagok és részvényesek jogait és felelősségük mértékét,
- esetleges formaváltás lehetőségét (egyesülését, szétválását, jogutód nélküli megszűnést)

A jogi személyiségű gazdasági társaságok egy meghatározott célból alakuló szervezetek, melynek van egy elkülönített vagyona és az állam elismeri, hogy jogviszony alanya lehet, ilyen a korlátolt felelősségű társaság (kft.) a nonprofit kft is, valamint a részvénytársaság (rt.) és a nonprofit verziója is [1].

Az egyházi jogi személy az Országgyűlés által is elismert bevett egyház, bejegyzett egyház és a nyilvántartásba vett egyházak belső jogi személye és legfőbb szerve, míg a társas vállalkozások esetében a Kft. és Rt. is jogi személyiséggel rendelkezik.

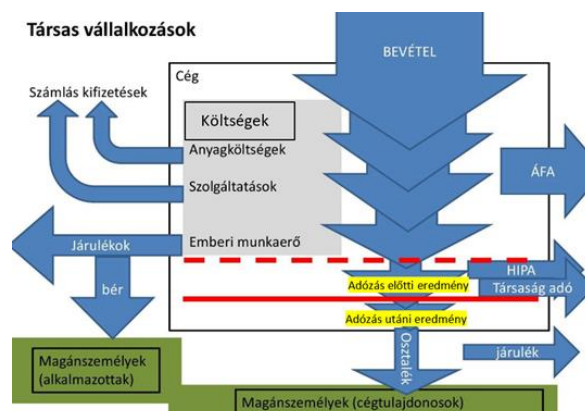
Az indulótőke „az alapításkor az alapító ilyen címen az egyházi jogi személy rendelkezésére bocsátott és tulajdonába adott vagyon”, azaz a jegyzett tőkét helyettesítő tőkeelem. A jegyzett, de be nem fizetett tőke így a bevett egyházak körében nem létezik. A tőkeváltozás a Számviteli törvényben meghatározott tőke- és eredménytartalékot helyettesítő elem. Az értékelési tartalék csakis az értékhelyesbítés értékelési tartalékát jelenti, mert a valós értékelésen történő értékelés szabályait bevett egyház nem alkalmazhatja.

Az egyházi jogi személynek kiegészítő mellékletet, üzleti jelentést nem kell készítenie, beszámolóját [8]. 11. § szerint letétbe sem kell helyeznie. Az egyházak számviteli politikájukban dönthetnek a nyilvánosságra hozásról és annak formájáról, ezzel ellentétben a gazdasági társaságoknak kötelező publikálni eredményeiket, továbbá állami szerv is kontrollálhatja a gazdálkodásukat.

A könyvvezetési szabályokkal összhangban a TAO törvény is megköveteli az alaptevékenység és a vállalkozási tevékenység bevételeinek és ráfordításainak különválasztását. Ha az egyházi jogi személy tárgyévben gazdasági tevékenységet nem végez, csak bevallást helyettesítő nyilatkozatot szükséges tennie [5]. 5. §. A bevallást helyettesítő nyilatkozatot adóévet követő év május 31-éig, évente kell benyújtani az adóhatóság felé. Az egyházi jogi személy teljes személyes illetékmentességben részesül a 1990. évi az illetékekről szóló XCIII. törvény alapján.

A profitorientált gazdasági társaságok az adózott eredményét vizsgálva, láthatjuk, hogy a megtermelt jövedelmet osztalékként kifizetheti az arra jogosultak számára, míg a nonprofit szféra gazdálkodói a megszerzett profitot nem oszthatják szét az alapítók között, hanem reinvestálják alapvető céljaik elérésének érdekében.

A profitorientált vállalkozásoknak a nyereségük után adófizetési kötelezettségük keletkezik, ezáltal a közjóhoz hozzájárulnak és az állami szervek felé is beszámolási kötelezettséggel tartoznak (4. ábra). Míg az egyházak nem kötelesek adózni a hitéleti célú bevételeik után, és az állami szervek sem ellenőrzik, hogy ezeket a bevételeket mire használják fel, vagy az ilyen módon kapott bevételeiket mire fordítják. Tehát a közjavak és szolgáltatásokhoz nem befizetett adók formájában járulnak hozzá.

7. ábra Társas profitorientált vállalkozások gazdasági működése

Forrás: saját szerkesztés

Társas vállalkozások esetében, az eredmény alapján fizetendő adók:

- az állam (központi költségvetés) felé fizetendő adó a társasági adó (TAO),
- helyi önkormányzat felé fizetendő adó a helyi iparüzési adó (HIPA).

A fent említett befizetett adók összege mindig az adott évi eredményhez kötődik. Kifizetése az előlegek és éves elszámolás formájában történik.

Az elszámolandó áfa összege a fizetendő és az előzetesen felszámított áfa összegétől függ. Nyereség elérése esetén a vállalkozásnak általában pozitív elszámolandó áfája van. A profitorientált vállalkozások eredményük után adóznak, ezáltal a közjavakhoz való hozzájárulásuk közvetett. Míg az egyházak nem kötelesek adóznak a hitéleti célú bevételeik után, az állami szervek sem ellenőrzik azt. Így a hitéleti célú bevételeiket közvetlenül tudják a közjavakra fordítani, amelyek nagyjából hozzájárulnak az emberek jólétéhez. Ilyen például:

- kórházak létesítése (pl.: MAZSIHISZ Szeretetkórház),
- oktatási intézmények (pl.: óvoda, iskola, egyetem),

- kulturális programok (pl.: Zsidó Kulturális Fesztivál),
- adománygyűjtés (pl.: Ukrajnai háborús menekültek számára).

A felhasznált irodalom listája

1. Chikán, A. (2020). Vállalatgazdaságtan. Budapest: Akadémiai Kiadó. Letöltés dátuma: 2022. március 21. URL: https://mersz.hu/hivatkozas/m795valgt_26_p1#m795valgt_26_p1
2. Lakatos, M. (2020). Adózás I. Budapest: Akadémiai Kiadó. Letöltés dátuma: 2022. január 16. URL: https://mersz.hu/hivatkozas/m480adz_7_p21#m480adz_7_p21
3. Magyarország Kormánya. (1990). 1990. évi C. törvény. Letöltés dátuma: 2022. január 17. URL: Net jogtár: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99000100.tv>
4. Magyarország Kormánya. (1995). 1995. évi CXVII. törvény. Letöltés dátuma: 2022. január 15. URL: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99500117.tv>
5. Magyarország Kormánya. (1996). 1996. évi LXXXI. törvény. Letöltés dátuma: 2022. január 16. URL: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99600081.tv>
6. Magyarország Kormánya. (2007). 2007. évi CXXVII. törvény. Letöltés dátuma: 2022. január 15. URL: <https://uj.njt.hu/jogszabaly/2007-127-00-00.73>
7. Magyarország Kormánya. (2011. december 31). Magyarország hivatalos lapja. *Magyar Közlöny*, 166. Budapest, Magyarország: Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft. Letöltés dátuma: 2021. december 10. URL: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/viewer.html?pdfurl=http%3A%2F%2Fwww.kozlonyo.k.hu%2Fonline%2FMKPDF%2Fhiteles%2FMK11166.pdf&clen=3558986&chunk=true>
8. Magyarország Kormánya. (2013. július 29). Magyarország hivatalos lapja. *Magyar Közlöny*(129), 11-30. Letöltés dátuma: 2022. január 15. URL: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/viewer.html?pdfurl=http%3A%2F%2Fwww.kozlonyo.k.hu%2Fonline%2FMKPDF%2Fhiteles%2FMK13129.pdf&clen=1920314&chunk=true>
9. Magyarország, K. (2006). 2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról. Budapest. Letöltés dátuma: 2022. március 21. URL: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0600004.TV>
10. Ormos, M. (2018). Számvitel. Budapest: Akadémiai Kiadó. Letöltés dátuma: 2022. január 13. URL: <https://doi.org/10.1556/9789630599276>
11. Szakács, I. (2019). *Számvitel A-tól Z-ig*. Budapest: Wolters Kluwer Kft. Letöltés dátuma: 2021. december 5. URL: https://mersz.hu/hivatkozas/YOV1289_92_p15#YOV1289_92_p15
- Vajna, I. (2020). Számvitel alapjai. Gödöllő: Szent István Egyetemi kiadó. Letöltés dátuma: 2022. január 10. URL: <http://surl.li/iwho>

УДК 330
А19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : наук. журн. / редкол. : Р. Бачо, Н. Пойда-Носик, В. Макарович; Закарпат. угор. ін-т ім. Ф. Ракоці ІІ. Берегове, 2023. Вип. 3 (2023). 401 с. Текст укр., англ., угор.

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

Науковий журнал „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” розрахований на науковців, докторантів, аспірантів, практиків та широкого кола читачів, які цікавляться проблематикою в галузі економічних наук.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій покладається на авторів. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редколегії.

Технічна редакція:
Вікторія МАКАРОВИЧ

Відповідальний за випуск:
Роберт БАЧО

Коректура англomовного тексту
Ніна ПОЙДА-НОСИК

Обкладинка:
Габор ПОТОКІ
УДК:

Бібліотечно-інформаційний центр «Опаці Черє Янош» при
Закарпатському угорському інституті імені Ференца Ракоці ІІ

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія KB №25089-15029P від 08.11.2021 р.

Засновник наукового журналу:
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ.
Адреса: 90200 м. Берегове, пл. Кошута, буд.6.
Офіційний сайт наукового журналу:
<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

Видавництво: Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці ІІ, 90202, м.Берегове, пл. Кошута, буд.6. (E-mail: aab-economics@kmf.org.ua), Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК7637 від 19 липня 2022 р.

Друк: ТОВ «РІК-У» (адреса: вул. Гагаріна 36, м.Ужгород, 88000. E-mail: print@rik.com.ua). Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК5040 від 21 січня 2016 р.

Підписано до друку 20.09.2023.
Шрифт «Times New Roman».
Папір офсетний, щільністю 80 г/м².
Друк цифровий. Ум. друк. арк. 27,46.Формат 70x100/16.
Замовл. №456. Тираж 50.